

«La littérature française c'est moi»

Durant una època ben bé podia haver dit: «La littérature française c'est moi», en uns anys en què dir literatura francesa i dir literatura a seques era, si fa no fa, el mateix. Gallimard mai no va escriure les seues memòries malgrat haver-ne editat tantes, però les que ha escrit Pierre Assouline bé que se'ls acosten.

Oriol Castanys

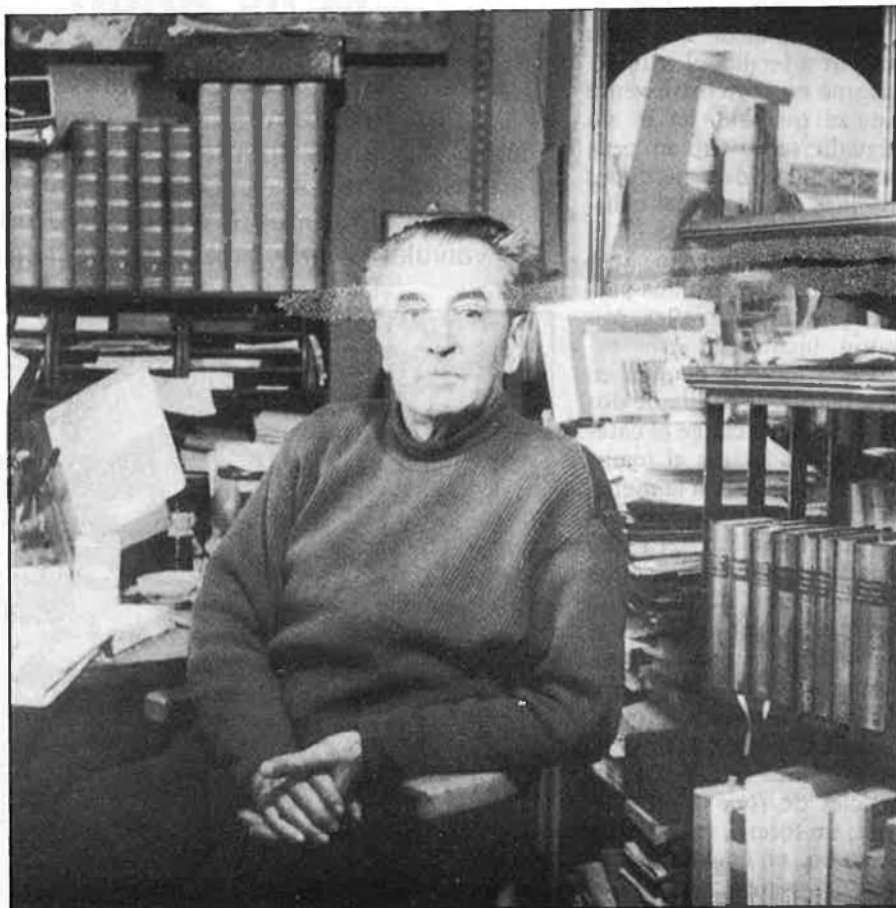
L'any 1910, el grup que feia poc havia creat la *Nouvelle Revue Française* (NRF), dins del qual hi trobem André Gide, cervell de la revista, fan el retrat-robot del gerent ideal. Després dels primers números, la revista ha assolit un prestigi important i somien a fer també una petita editorial. Aquest gerent ideal ha de ser prou adinerat per a aportar capital i prou desinteressat per a no esperar grans resultats, si no és a llarg termini, prou espavilat per a conduir el negoci i prou amant de la litera-

Dalt, Gallimard amb Camus. A la dreta, Jean Paulhan, peça mestra del sistema Gallimard.

tura per a saber apreciar la qualitat per sobre la rendibilitat.

És en aquest moment que apareix el nom de Gaston Gallimard, fill d'un cèlebre col·leccionista de quadres. Contra la seva candidatura, però, pesa un gran

impediment: Gallimard viu a la Rive Droite i ¿com es pot pretendre posseir l'esperit de l'NRF i viure a l'altre costat del Sena? Però les qualitats del pretendent són massa perquè això sigui tingut en compte. Gallimard entra, doncs, a formar part del grup, en qualitat de gerent.

Així comença la història d'aquest home que va arribar a l'edició una mica per casualitat i que, durant la seva ascendent carrera, es va convertir en l'editor francès més important; un home capaç de construir un catàleg que, per si sol, és com una història de la literatura universal.

Ara, la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació, ha publicat, a les Edicions Alfons el Magnànim, la traducció al castellà (?) de l'esplèndida biografia sobre Gaston Gallimard, de la qual és autor el periodista Pierre Assouline. Una biografia apassionant sobre un personatge que podria haver dit: «la littérature française c'est moi», en una època en

què dir literatura francesa o dir literatura a seques venia a ser el mateix.

Gaston Gallimard agafa les regnes de l'NRF i posa en marxa les que actualment es coneixen per Edicions Gallimard, que seguiran la pauta marcada pels fundadors de la revista, és a dir: crear un fons rigorós amb literatura de qualitat. De la mà de Gide, entren a formar part de la casa, Valéry, Girardoux i Claudel, entre d'altres. Gaston, pel seu compte, aporta un antic company d'escola: Roger Martin du Gard, l'autor de *Les Thibault* que, anys després, rebria el premi Nobel. A poc a poc, Gallimard es va envoltant dels intel·lectuals més prestigiosos de cada moment: Jean Paulhan, Jacques Rivière, Benjamin Crémieux, André Malraux, Raymond Queneau, Sartre, Camus... Els despatxos de l'editorial són curulls de manuscrits.

Mentrestant, Gaston Gallimard va aixecant el seu imperi, descobreix nous autors i, quan li agrada un llibre publi-

A l'esquerra, Gide (assegut), Schumberger, Jacques Rivière i Roger Martin du Gard. Dalt, Gallimard, adolescent i ja vell.

cat per un altre editor, escriu a l'autor i li ofereix d'entrar a formar part de la família gallimard. Aquest és el cas de Proust, a qui havien rebutjat el primer llibre d'*A la recerca del temps perdut*, a causa dels informes negatius de Gide i del seu equip. Gaston Gallimard s'adona de l'error i fa mans i mànigues perquè Proust entri al seu catàleg. Ho aconsegueix amb tacte i perseverança, visitant Proust a les nits, ja que de dia dorm i no vol ser molestat. També aconsegueix fitxar Simenon, amb el qual accedeix a signar un contracte inèdit: el creador de Maigret demana el 50 per cent dels beneficis i Gallimard, malgrat el consell dels seus assessors, accepta, ja que té total confiança que aquest escriptor li proporcionarà molts diners. També se li escapa Celine, però després de la guerra, i una vegada Celine queda net de culpa, firma un contracte per tota la seva obra.

Paral·lelament a la consolidació del catàleg de literatura, que és el que li donarà més prestigi, Gaston Gallimard

s'obre camí en altres camps. Funda una revista sensacionalista, *Detective*, i una d'informació política, *Marianne*. A partir d'una proposta de Marcel Duhamel i Jacques Prévert, posa en marxa la col·lecció «Série Noire» on publica un gènere que, a partir d'aquell moment, farà furor: la novel·la policíaca. Al mateix temps, funda la prestigiosa Bibliothèque de la Pléyade, veritable santuari de la literatura mundial de tots els temps.

A la seva habilitat com editor, cal afegir la d'home de negocis Gallimard va tenir sempre molt clar que alguns dels llibres publicats en el seu moment, i dels quals venia a penes alguns exemplars, serien, al cap d'uns anys, clàssics de la literatura (Albert Cohen, Morand,...).

Aquesta visió de futur ha permès que, actualment, l'editorial segueixi tenint un dels catàlegs més envejats i més vius d'Europa. També és coneguda la seva habilitat en política.

Durant l'ocupació alemanya, Gallimard es resisteix a tancar la barraca i, per això, nomena director de l'NRF l'escriptor feixista i col·laboracionista Pierre Drieux La Rochelle, que té grans amistats entre els ocupants i, com escriu Rafael Conte al pròleg de l'edició castellana, es crea la situació paradoxal que, mentre Drieux dirigeix la revista, al despatx del costat, Paulhan i altres col·laboradors conspiren a favor de la resistència.

El llibre d'Assouline es llegeix com una novel·la de les bones, perquè el protagonista, Gaston Gallimard, i la gent que l'envolta, ajuden a crear el retrat, no solament d'un home, sinó de tota una època. Gallimard, malgrat haver editat tantes memòries, mai no va escriure les seves, i Assouline —que per això hi ha els periodistes— les ha escrites a partir de documents, testimonis i, el que és més important, amb un rigor exemplar. □